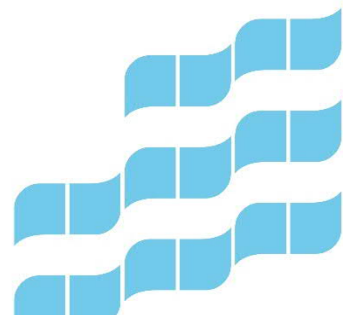

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman säännösten uudistamista valmistelevan työryhmän tuli selvittää ja arvioida palvelutarvetta, kuntien järjestämisvelvoitetta, peruseläinlääkäripalvelujen määritelmää, kunnille aiheutuneita kustannuksia ja mahdollisuuksia vähentää niitä sekä Helsingin yliopiston asemaa eläinlääkäripalvelujen tuottajana. Tarkastelun kohteeksi otettavina seikkoina mainittiin mm. kilpailuneutraliteetti, asiakashinnat, kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmän kehitys sekä työvoiman tarve ja saatavuus. Työryhmän tuli työssään käsitellä eläinlääkintähuollon suunnittelua sekä kunnaneläinlääkäreille kuuluvien valvontatehtävien kustannuksia ja rahoitusta. Toimeksiannon mukaista oli käsitellä myös kunnaneläinlääkäreille kuuluvien valvontatehtävien organisointia siltä osin kuin se on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon hallitusohjelman mukaiset monialaista maakuntaa koskevat selvitystyöt.

Lakiuudistuksen tarkoitus on hyvä, sillä parhaimmillaan se selkiyttäisi eläinlääkintähuollon toimintaa. Nykytilanteessa esitykseen sisältyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta lähtien siitä, kenen vastuulla eläinlääkintähuolto tai koko ympäristöterveys jatkossa on. Esitetyt muutokset ovat liian laajoja toteutettavaksi kunnissa etenkin, kun on epävarmaa, siirtykö toiminta kokonaisuudessaan hyvinvointialueille ja, koska siirtyminen tapahtuu. Näin ollen Tampereen kaupunki ehdottaa, että esitettyjen tarkennusten jälkeen uuden lain voimaantulo siirrettäisiin sen jälkeiseen aikaan, kun ympäristöterveyden vastuutahosta on poliittisesti päätetty.

Työryhmän esitys on kuntien eläinlääkintähuollon kannalta hajanainen, ristiriitainen ja jättää arvioimatta esimerkiksi kunnille kohdistuvat kustannusvaikutukset. Esityksen mukaan ehdotettujen muutosten arvioidaan voivan vähentää kuntien vuosittaisia kustannuksia yhteensä noin 10,25 miljoonalla eurolla, mikä vastaisi noin 22 prosenttia kaikista

eläinlääkäripalvelujen kustannuksista. Arvioon liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta molempiin suuntiin, sillä asiakasmaksuja koskevat ratkaisut olisivat kuntien itsensä päätösvallassa.

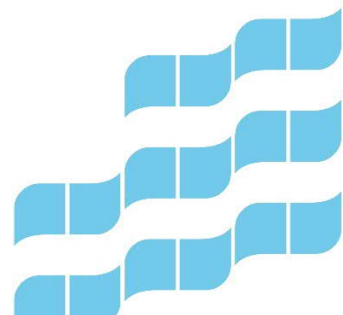
Pelkkä toteamus, että kustannusvaikutukset vaihtelevat suuresti, ei riitä koko nykyisen eläinlääkintähuollon huomattavan muutoksen toteuttamisen pohjaksi, vaan käytännön vaihtoehdot ja kustannusvaikutukset tulee selvittää. Työryhmän esityksen vaikutusta kunnallisen eläinlääkintähuollon henkilöstötarpeeseen, palkkausmuutosten vaikutusta kuntatalouteen ja asiakasmaksujen vaikutusta lopputulokseen ei ole laskennallisesti arvioitu. Työryhmän kokoonpanon osalta todetaan, että kuntien eläinlääkintähuollon olisi ollut hyödyllistä olla edustettuna ryhmässä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Lain tarkoitus ja soveltamisala ovat kaikilta osin kannatettavia ja oikeita. Toiminnan järjestäminen lain edellyttämällä tavalla ja laajuudessa aiheuttaa kuitenkin arviomme mukaan epävarmuutta eläinlääkäripalvelujen riittävyyden ja laadun varmistamiseen.

Eläinlääkintähuollon sirpaloittaminen viranomaistehtäviin ja yhtiötoimintaan, yhtäaikainen kuntien järjestämisvastuun lisääminen ja pyrkimys siirtää eläinlääkintähuoltoa yksityisen sektorin tehtäväksi, tuo kunnille pahimmillaan kestäättömän tilanteen, jossa toisaalta ollaan laajassa järjestämisvastuussa, mutta toisaalta pitäisi toteuttaa omaa toimintaa markkinoiden mukaisesti.

Lisäksi positiiviluettelo kunnan järjestämisvastuussa oleville toimenpiteille ja velvollisuus ohjata listan ulkopuolelle jäävät toimenpiteet eteenpäin, tai lopettaa eläin, on nykytilanteessa vaikea toteuttaa ja lopettamishdotuksen osalta epäinhimillinen. Eläinlääkintähuollolla ei ole vastaavaa jatkotoimenpiteisiin tai – tutkimuksiin ohjaavaa järjestelmää kuin humaniterveydenhuollolla, vaan jouduttaisiin odottamaan markkinoiden vaikutusta toteuttamiseen. Muutos heikentäisi eläinlääkäripalvelujen riittävyyttä ja laatua.

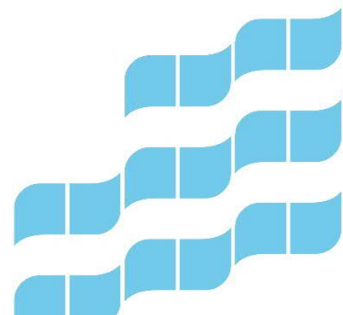

Lakiluonnoksen 6 §:n suunnitteluvollisuuden osalta todetaan, että kunnat ovat ottaneet jo nykytilanteessa omassa suunnitelmassaan huomioon yksityisen palveluntarjonnan. Työryhmä lähtee esityksessään siitä, että kunnan tulee sopeuttaa hyvinkin nopeasti omaa palveluntuotantoaan markkinoiden mukaan, mutta on silti velvoitettu järjestämään huomattavan määrän palveluita päivystyspalvelut mukaan lukien, ilman että toiminnalle annetaan kunnollisia puitteita. Eläinlääkäreiden rekrytointi on jo nyt vaikeaa, ja tulee muutosten yhteydessä edelleen vaikeutumaan. Esitys vahvistaa yksityisen tarjonnan määräämisvaltaa kunnan eläinlääkintähuollon toimintaan ja sen kustannuksiin. Esityksessä esitetty malli kunnalliselle eläinlääkintähuollolle muuttaa toiminnan epävarmaksi, kustannuksia lisääväksi ja markkinoiden mukaan heitteleväksi, eikä sen toteuttamista pystytä kunnolla suunnittelemaan pitkällä aikavälillä.

Lakiluonnoksen 7 §:n mukaan kunnat veloitetaan pitämään tarpeellisen määrän eläinlääkärin virkoja, vaikka toimintaa osin rajoitetaan, samalla lisäten järjestämisvastuulle tulevia toimintoja. Eläinlääkäripalvelut suurelainten osalta vaativat kunnalta 24/7 järjestämisen, jossa päivystys vaatii huomattavasti resursseja.

Lakimuutoksen myötä vaihtoehtona suurimmissa yksiköissä olisi pitäytyä 9 §:n mukaisissa toimenpiteissä, jolloin praktikkoeläinlääkäreiden tulotaso ja ammattitaito supistuessaan heikkenee, rekrytointi vaikeutuu ja eläinlääkintähuollon (ml. suurelainpäivystystoiminnan) toimintaedellytykset heikkenevät. Muut kuin 9 §:n mukaiset toimenpiteet ohjataan, mikäli mahdollista yksityiselle sektorille tai eläimet lopetetaan. Tässä vaihtoehdossa kuntien kustannukset eivät nouse, ellei siirrytä kokonaispalkkaukseen, mutta eläinlääkintähuollon toimintavarmuus heikkenee edellä mainituista syistä.

Toinen vaihtoehto on järjestää virkaeläinlääkäritoiminta omana osanaan ja yhtiöittää 9 §:n listaan kuulumaton osa toimintaa. Tämä edellyttää kunnilta kahta eri organisaatiota yhden eläinlääkintähuollon toiminnan toteuttamiseksi. Tämä edellyttää hyvin todennäköisesti nykyistä

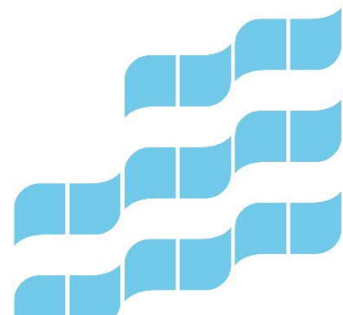

suurempaa henkilöstöressurssia, mikä nostaa kustannuksia. Kuntien kustannukset yksittäisen viranhaltijan osalta eivät nouse, ellei siirrytä kokonaispalkkaukseen, mutta vaihtoehto lisää hallinnollisia kustannuksia ja toimintavarmuus heikkenee sirpaloitumisen myötä.

Kolmantena vaihtoehtona nähdään praktikkoeläinlääkärien siirtyminen kokonaispalkkaukseen, jolloin LS mukainen sairaalalääkäreitä koskeva työaikasäätely ja päivystyskorvaukset ovat todennäköisin toteuttamisvaihtoehto. Eläinlääkärit siirtyisivät työajanseurannan piiriin, jolloin säännöllisen työajan ulkopuolelle ajoittuvat tehtävät toisivat toimintaan lisähaasteita. Tämä edellyttäisi lisäresursseja suurelänpäivystyksen toteuttamiseksi, mikä myös osaltaan nostaa kokonaiskustannuksia. Kuntien kustannukset nousisivat moninkertaisiksi, eikä asiakasmaksuilla pystyittäisi kompensoimaan kuin pieni osa lisäkustannuksista.'

Järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien tarkka määrittely 9 §:n positiivilistan kautta on ongelmallista, erityisesti kun se on niin suppea kuin esitetty. Ensiapuonteinen hoito on määritetty kovin tarkasti ja suurimman osan nykyisessä toiminnassa tehtävistä toimenpiteistä poissulkien. Esitys käsittääksemme poissulkee esimerkiksi röntgenlaitteen, ultraäänen ja hammasporien käytön. Esitys on näin ollen huomattavasti suppeampi kuin aiemmin esitetty periaate ja kaupunki esittääkin nykyisen lain mukaisen muotoilun säilyttämistä. Nykyisen lain mukaan järjestämisvastuu koskee *"toimenpiteitä, joita voidaan suorittaa eläinten pitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkäriin vastaanottotiloissa ilman erikoiskoulutusta tai erikoislaitteistoa."*

Listalle kuulumattomien hoitotoimenpiteiden osalta vaikuttaa vaihtoehtoina olevan jatkohoitoon lähettäminen, joka ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista tai eläimen lopetus. Asiakkaiden näkökulmasta molemmat vaihtoehdot ovat huonoja, lisäävät kustannuksia ja saattavat johtaa eläinten harkitsemattomiin lopetuksiin tai eläinsuojelullisiin ongelmiin. Esitys on 15 §:n osalta ristiriitainen ja toteutuessaan aiheuttaa kunnille huomattavia kustannusten lisäyksiä. Esityksen mukaan kuntien tulisi omalta osaltaan laskuttaa vastaanotolla tarjottavien eläinlääkäripalvelujen asiakkaita. Kunnaneläinlääkäri laskuttaisi omalta osaltaan

samoja asiakkaita kunnaneläinlääkäritaksan mukaan. Käyttöön tulisi siten asiakkaiden kaksoislaskutus, joka on sekä hämmentävä että vaikeuttaa kokonaiskustannusten hahmottamista.

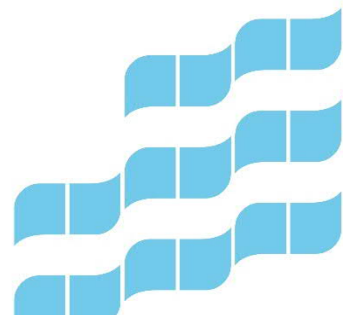
Ei-järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen hinnoittelulta edellytetään markkinaperusteisuutta eli täyttä kustannusvastaavuutta tuotto-odotuksineen. Yhtäaikaisesti edellytetään asiakaskustannusten kohtuullisuutta. Muun muassa eläinsuojelullisilla syillä edullisemmiksi perustellut kunnaneläinlääkäriin palkkiot nousisivat esityksen myötä vähempivaraisten ulottumattomiin.

Kunnaneläinlääkäritaksaa Eläinlääkäritaksa (kt.fi) ja sen suhteellisen pieniä asiakasmaksuja on perusteltu lemmikki- ja pieneläinten osalta myös eläinsuojelullisilla ja eläintautivalvontaan liittyvillä seikoilla. Asiakasmaksujen noustessa markkinahintaisiksi, nämä seikat eivät enää toteudu, mikä johtaa eläinsuojelutapausten lisääntymiseen sekä eläintautivalvonnan heikkenemiseen näiden eläinlajien osalta.

Lopuksi

Esitys vaikuttaa ohjaavan kunnallisen eläinlääkintähuollon alasajoon muun kuin suurelänpäivystyksen ja järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien osalta, sekä yksityisiltä palveluntuottajilta sopimus pohjaisesti tehtävään eläinlääkintähuollon palvelujen hankintaan. Esitys vahvistaa yksityisen eläinlääkäripalvelun vaikutuksia kunnan lakisääteiseen toimintaan ja resursseihin, sekä palvelutuotannon mitoittamiseen ja sisältöön.

Työryhmä on nähnyt kuntien kustannuksien jopa vähenevän esitetyn lakimuutoksen myötä, mutta ei ole esittänyt laskelmia tai verrannut nykyisiä eläinlääkintähuollon kustannuksia tilanteeseen, jossa se hoidettaisiin kokonaispalkalla palveluksessa olevien, työaikalainsäädännön piiriin kuuluvien ja terveydenhuoltoa vastaaviin päivystyskorvauksiin oikeutettujen kunnaneläinlääkäreiden voimin.

Esitämme että eläinlääkintähuoltolain muutoksen valmistelua jatkettaisiin siten, että eri toteuttamisvaihtoehtojen kustannukset arvioidaan sekä huomioidaan vaihtoehtona koko eläinlääkintähuollon siirto suuremman alueellisen organisaation, esim. hyvinvointialueen, tehtäväksi tai eläinlääkintähuollon velvoitteiden siirtäminen kokonaisuudessaan kunnilta valtiolle. Kuntapohjaisesti esitys ei ole järkevästi toteutettavissa.

Toisena vaihtoehtona ehdotetaan, että valmistelua jatketaan ja siirtymäajaksi otetaan mahdollinen hyvinvointialueille siirtymisajankohta 1.1.2026, jolloin kunnilla on aikaa varautua muutokseen ja siirtää eläinlääkintähuolto hyvinvointialueilla toteutettavaksi.

Merja Bojang
ympäristöterveyspäällikkö

Heidi Ruonala
lakimies

